

De sub Dumbraua, 1. Martiu 1856.

Din interesu comunu m'am simsitu motivatu a publica fora de nece unu comentariu, urmatoarele: „Magyar sajtó“ din Vien'a in Nr. 30 si 33 are acestea sub rubrica „Románok vagy oláhok.“ — „Serbii privescu ca vetemare numele Rácz Tocmai asia Romanii numele Oláh. Acésta sentimentalitate in respectulu unni asia indiferentu lucru, precumu e nomenclatura, si inca nomenclatura in limba straina, la parére nu e fora motivu, de si la acéste doue natiuni este destimtu. Serbii, de candu s'au desteptatu in ii sentiulu natiunariu, pretindu comunulu nume alu natiunei loru, carele prin souvenirile comuneloru bucurii si doreri, gloria si umilire santiunatu, competédia fiacaruia individu alu familie populare, ori au locuitu stramosii acelora lenga Raiza, — ca numele Rácz provine dela rivulu Raiza, = ori au gemutu aceia impreuna pene in alu 19le seculu sub ominosulu jugu otomanu, ori fia aceia fii ai mai norocitiloru strabuni, ce inainte de dóne secle, de sub acela scapandu, in Ungaria s'au manutintu, numele Rácz e numai provintiariu, si ii pretindu numele natiunariu.

In contra altumentrenea sta lucrulu cu Romanii (celu scrie Rumanii) acestia numele Romanu sub suferintiele si sclavi'a de lungi seculi, in urmarea romanei loru origine, ca unu ce naturalu alu natiunei sale, 'tau pastratu. Si puterea urmata din acésta consciintia nu paucinu au conferitu la acelu miraculosu resultatu, ce pre lenga aceea, ca au fostu subjugati de atatea inundante popora barbare, au pastratu din limba sea atata, catu au fostu de lipsa spre sustinerea orginei si a simtiului natiunariu. Numele Romanu nu e efacutu, nu e

scornitu, nu e siptinnea corului literatiloru si a inteligintiei: — si celu mai miseru, si celu mai simplu agricultorulu, cu superbia se numesce pre sene Romanu, si de Roma; cine lu numesce pre ilu oláh*), acelu ei denéga originea, ei vatema consciintia, ilu calumniaza, si uniculu tesauru, — ce si au potutu scapá printre miseratatile apasarei, adeca consciintia natiunara, i rapesce.

Intr' aceea acesta superba consciintia natiunara nu s'au desfacutu de nepoleit'a sea figura esterna, literaturá nu i s'au desvoltatu, cá ea pre acésti nitati surceli ai natiunei Romane, se i fia aretatulu lumei, ca pre nesce fii demni de strahunii sei; natiunile vecine; magiarii, sclavii, turcii si grecii, ideile legate de numele Romanu, numai de unu dimbetu degradatoriu, seu despeptuosu compatimitoriu, le au invernicitu.

Inse secululu alu 19le, — la acaruí aurora atatea natiuni uitate — intre éle si magiara — spre viatia noua s'au sternitu, — sub mataritoriulu sóru alu acestui seculu alu 19le, acesti crudi lastarú inca la asia desvoltare potu ajunge, catu forma de astadi a acestei parti a lumii, mereu, inse neimpedeaveremente, o va scamba; si in loculu generatiunei ce astadi in miseratate si neglignitia jace, in asia numitele: Principatele Dunarei de deosu, va victiui unu Populu, la a carui vedero se va mira Europa, — cumu de pana acuma nu a observatu pe „italienii orientului“!

Pana acumu, numai literatorii si omenii sciintieloru, éra mai vertosu francii sau ocupatu cu originea, trecutul, prezentulu si viitoriulu Romaniloru, si in asia suprindere, ca si candu in Africa

* Valah si vlah.

centraria aru si aflatu unu populu Romaniloru consangeanu.

Noi suntemu unii d'intre cei mai d'aprove vicini ai romaniloru, si precumu viciniloru se cade, si e datina intre natiuni, tocmai asia potemu noi demonstra suveniru resultatore de incordatiune si stimulatiune, precumu au fostu a natiunei angle contra cea franca, — a francei contra germana, — a germanei contra italiana, franca, magiara. — Inse o lovitura comuna ne derame impreuna; si numai nefericit'a domnire osmana, ne adusa a-mente pre o clipa, ca noi duoi vecini, aru si debutu sa tinemu la o alta; inse au fostu tardiu! Ca pana candu natiunea magiara prin cas'a sea domnitore apusena se lega contra apusu, pana atunce pe Romanu nefericita lui sorte cu totulu ilu inchise de catra apusu, si unu clocitoriu Barbaru cu domnitorele sale maxime, la adusu la gradulu celu mai de desosu alu fiintiei umane.

In acesta degradatura, si vicinii cei mai de aproape uitara a pretiui novera origine a umi litului, inse nice prin demoralisatoarea sclavia de seculi de tote noverele sale trasuri ne despoetului populu: era despre renascerea lui inca nece acela nu au visatu, carele in dulce sunatoara limba romana, pre sora limbelor romani de astadi, a francei, spaniolei, si mai vertosu a italianei, a reconosce destulu de nefanicu au fostu. —

Semnele de viatia ale romaniloru, mai desu — de nu mai ca eschisivu — prin presa franca se manifesta. Interesele loru de statu si politica, precum istoria loru, prin brosiure, carti si jurnale france se representedia; — cusangeneitatea loru cu populi romani apuseni, la franci alla mai calda reconosciintia si simpatia; — in care lucru si aceea cerustare nu paucina parte pote ave, ca clas'a cea mai avuta si mai inteliginta a moldoromaniloru sta nemediatu sub incurgerea culturai france, si limb'a franca, cu mai mare si supusa preinbire — de catu pretinde insusi interesulu culturai propriei sale limbe — o au introdusu de limb'a conversatiunei si a familiei, si ce incepe guvernanta franca a polei in copilulu Boierului, aceea in desvoltatulu june pana la adeverata francea netedime a deplini, este una devisa a itinevatiuni in Francia si anume in Parisu.

Si asia dara multe punturi de comerciu fostau intre Romani si franci, si de aici se pote explica, cumu

in unu asia fundatu si asia respektatu organu precum este „Revue des deux mondes“ unulu dintre cei mai alesi scriitori alu Francie Edgar Quinet, aduce unu articulu scrisu intru unu modu plinu de simpatia, despre „de noui aflatii fratii“ din „Istoria Romaniloru dela colonisatiunea loru romana, pana la tempurile cele mai noue.“ Ea, cumca romani suntu colonii romane, e afora de tota indoela, si ilustrarea acestui adeveru este scopulu acestui primu articulu, cu carele in estrasu voimu a face cunoscuti precititori.

In secululu alu 18-le si urma populiloru Dunareii de deosu au peritu; dora celu mai celebru geologu (francu) d'Anville au fostu uniculu, carele au avutu despre ii fundata cunosciintia, si elu zise apriatu ca, limb'a presenta a natiunei romane este esentialu dialeptu latinu. „La acesta afirmatiune nime au fostu atentu, si insusi Gibbon in opulu seu: „Istoria imperiului romanu“ cautandu perindele urme ale populului romanu, provoca la scriitori bizantini, cari vorbescu de originea italiana a romaniloru, si totusi mai tardiu voiesce ao lega intru unu manunchiu cu slavi si cu Bulgarii, ba si pre eroulu loru Stefanu ilu face slavu.

Europa apusena uita pe Romani, inse i nece atunce incetara a pastra traditiunile originei loru. Iornandes Gothul in secululu alu V-le este anteiulu istoricu, carele de Romania, in asia intiesu tratedia, precumu si astadi popululu o numesce: „Tiera romanésca“, (tiera romana.)

In secululu alu XII-le clerulu d'intru acestu respektu au facutu unu pasu ponderosu. Metropolitanulu de Agora, contra Papa Inocentiu alu III-le scrie ca „romanii suntu succesori de sange ai Romaniloru.“ — Papa acesta de acumu de fapta reconosce si a o folosi zeleaza, spre a intorce pre acesti disidenti in sinulu baserecei romane. — In seculu alu XV-le Chalcocondila scriitoriu bizantinu, ca de unu lucru in comunu conoscutu vorbesce despre cea ca, — macar ca cu greu se 'ntielegu intre sine, totusi-limb'a romana este asemenea celei italiene. Luciu in descrierea Dalmatiei acesta asemenare o latiesce si la imbracamente, si la datini.

Cumca sirulu acelu ce spre Popululu moldoromanu ilu lega de apusu, s'au rumptu, si in era media au devenitu in stare cu totulu izolata, cauza principala este: desbinarea de biserica Romana. —

in Asia era, in carea intre indepartati mai ca numai una comunicatiune era: comertul si legatiuni, — cu ramperea legaturii si legatiunilor, sau sumptu. Rom'ia atunci n'au privitu inii alta de catu straini, inimici, totu comertulu, tota comunicatiunea au incetatu.

Din contra populii moldo-romani, atatu s'au lipitu de legea orientala, catu insusi au ajutatu la sitarea de cusangenetatea sa cu Rom'ia! —

Nu e mirare ca in opuri, altumintrene de fundata sciintia, cele mai cautate explicatiuni aflamu despre originea acestoru populi. — Unde s'au afirmatu ca de romani vinganduse Dacii (Dacia) au fostu fortiasi a invetia limba vingatoriloru, — si prin limba magistratului incetu limba loru eschidiunduse, acésta s'au uitatu, si asia clasele fruntarie au fostu mediulocitore indomesticirei limbei romane. —

Unu faptu archiprincipariu explica originea populiloru moldo-romani. Acesta e ca din intregulu imperiu romanu s'au alesu si s'au compus colonii aice asiediate. Acesti omeni limba romana o au adusu cu sine, era nu o au invatiato aice in noua sea patria.

Ore cu coti ani inainte de era crestina Ovidiu fu surgunitu la tienutulu Dunarii, in Besarabia de astadi. Limbei si natiunalitatei romane aice atuncea nice urma era; — in „Tristele“ sale repetite s'versa dorerea pentru acesta; silbaticu populu, silbatica patria. Dupa unu seculu deca aru fi potutu itinera prin acésta provincia, tocmai acesta campia aru fi aflatu cuplesita de vallum militare, de fortaretie si cetati, — in loculu dearselor sate si colibi dacesci si goticesci — barbatiu populu precedentu mai mare parte ucisi, copii si murile in posesiunile colonistiloru serbindu in indepartare ore ce remasitia de populu se lupta cu miseretatea, era in masa a se aduna, nice unde e cu potintia; pre deluri si pre vali fortaretie militare, spre apararea coloniiloru; peste in floritórele semenaturi (ager publicus) cu falcea=cósa a mana vigiadia legiunariulu veteranu. Curtiei sale, agriiloru sei, si riuriloru sale dandule nume romanu, — in „Divulu Traianu“ din ceriu venitulu asiediandu si sperintia, — in aceste provincii cu drepturile italiene fiindu imbracati. —

Asia repede stramutare, de si nu aru comora istoria, de sine presupune o colonisare manina. Analele scrise de Traianu despre aceste colonisari, inca in alu VI-le seculu au existatu; —

perderea loru numai „column'a lui Traianu“ o suplinesce, care nu numai vitoriosa campania, ci si totala stirpirea a intregulu populu credintiosu o intipuesce in iconele sale. Dara urma de colonisare in aceea nu este. —

Si totusi acestu populu pana astadi veneredia columna lui Traianu, ca suvenirea triumfulu seu. —

Iatori'a campaniei si a colonisatiunei lui Traianu in Dacia, inca de acumu este a se scrie, inse este scriivera; de si din tempurile antice pucine invatiuni au remasn prin istorii.

Sub Domicianu Dacii mai de multeori au batutu si respinsu legiunile romane, ba si tributulu au aruncatu pre imperiu, esemplulu anteu nu s'au perdutu la barbari. Ca sa puna capetu din zi in zi totu mai crescatoreloru pretensiuni Traianu contra loru si contra regelu loru Decebalu au pornitu resbelu, carele au tienutu 3 ani. Numismele spre acesta ocaziune versate, nu lasa a se indoi despre tempulu si altre date ale acestoru intemplari:

Este sciutu care legiuni au luat parte in acesta campania, cea de anteu au fostu Mineriana, carea si Pia si Fidelis si Traiana s'au numitu; a cincea seu Macedoniana; a trei spre de cea=gemina; a septea seu Claudia. Afara de asestea 4-5 legiuni, 10 turme pretoriane, cu batalionele de ajutoriu Bataviana si Germana, cu totu celu pucinu 60,000 de omeni.

In anulu 101 Traianu cu aceste trupe trecu Dunarea preste doué punti de nai, puse la frontierele Banato-transilvane intre Gradisca si Bosisiena. Ostea impartita, uninduse la pontulu unde concurgu Temesiu si Bistra, au asiediatu nai, — intre aceste riuri si intre Muresiu cu trei loviri au invinsu, si astadi campulu acestu de batalie 14 numesce poporulu Pratulu lui Traianu. — In scurtu vorbindu: Dacii fura invinsi. Decebalu cere pace, Traianu asecurandu-si calea Transilvaniei; si inchieind Port'a de feru, se intorce la Rom'a. —

Pacea tienu unu anu; tote aretau ca Dacii se preparadia spre o universalu resculare. Traianu ii preveni; pela anulu 104 dupa Crestu, incepe adou'a sea campania, si manjera acesteia se distingea de a primei. Acumu nu e vorba de o invasiune in tier'a unui vicinu molestu, acumu era deviza: stirpirea unui populu resculatoriu! Pentru aceea, anteu fapta tehnica a campaniei acesteia fu edificarea unei Ponti gigantice de petra peste Dunare, carea apriatu

demustra, ca o provincia pentru totu d'a una se va intrupa contra Imperiulu romanu.

Despre specialitatile campaniei potemu tace; rezultatulu fu: stirpirea intregului Populu Daci, si dearderca locuintieloru; forte paucini au reesitu presta verfurile Vulcanului a scapa dincolo de Prutu; Decebalu insusi siau pusu capetu vietii; capulu lui s'au tramisu la Roma spre distraptiune p'plului; acestu acum nu era capulu unui omu, ci alu unui populu intregu. Deatunci Dacia au desparutu de pre terenulu istoricu.

Dacia au desertatu; ii au tribuitu supliniti, si renascerea loru impedecata: acesta a fostu devis'a coloniiloru latine. Celu pucinu 4 suntu cunoscute pre care Traianu si una pre care Severu Imperatulu le au asidiatu. Nimica e demnu de credintia de catu esistiinta coloniiloru, fiindu ca acesta prin legile Romanae, prin Digeste este adeverita, care nunumai numele, ci si drepturile lor le cuprindu in sine.

(Va urma).

ПРОГРАМА ПРЕМИЈАМИ РОСЕТИ*)

„Челз дингитс monuments ал знеи нацији цивилизате зрмеазт сь оие Историја са.

„Нација романа, де твлат пе ачеасть кале с'ар ои кзвенитз ши ар ои пзтвттз авае о асемenea скриере: днсь неконтенителе п'вълри а деосевите попаре дн Романија ши днржрїреа, че нације вечине аз есердат апзрїреа асїпра ачестор цїри; аз фьквт ка зни ши чої маї твлди сь п'аївь пич времеа пич репаосл, че о асемenea серіе израре чере неапзрат; алдї сь пз ктете а скріе, кьч

*) Днпь актвль чевз зелост, кь нарз дескїсе D. Хади Карола компте де Росети зпз конкзрз пентрз елаворареа знеї исторїї а Романїлорз апромігндз зпз премїз авкторїзлвї, зрмезь актвнз ши програма ачесла, каре дескопере днтреага воїндз ши tendїндз а Дърїторїзлвї. Ної о п'вълїкътз дн „Фоїс“ пентрз днтереслз пзвлїкз челз вжнез ши дърїторїзлз ши ка се десервекь де есемплз ла чеї авдї, а жертї фьрз крзцаре пертрз днїндареа знеї соціетїї академіче — каре сь се оквне пзмаї кз черчегїри де тогз фелїдз ши кз сгздіслз дншеї ши аллї исторїїе. — —

P.

ар ои фост сілїдї саз сь десфїгзре адеврїлз, саз сь се еспте ла персеквїї ши сфєрїнде; іар алдї, ачєєа че аз сокотїтз де неапзрать некое а скріє спре а пз се перде шїрїлз Исторїїе, сь пз факт дєкът ка о тїкь ши сімплз кронологіє, дншї рїндз днпрежрїрїле кз чеа маї наре фєрїре де орї че ар ои пзгїт атгїнде ссчєнтїсілітатеа домїторїлор.

„Акзт дар, кжнд пзгерїле чєлє маї де кьпєтєніє алє Евронеї се сжргзекь сь асїгзре Прїнципалєлор о есїгїнде політїкь маї іndependїнтъ, соко-тєскь кь а венїт тїмплз де а не оквпа ши ної маї сєрїос де о асемenea тревзїндъ; ши ть гьсєск фортє фєрїче, кь ам апзкат єз днїнтєа маї твлтор алтєра сь днлєспєск днкаї снїєреа исторїїє пдгїїєтєлє, де времє че а о фачє днсвїтї пз ть соко-тєск дєстоїнік.

„Дрєпт ачєєа днгопїнд Премїзлз Росетї, ши старєа сьпътїдї тєлє неертжндзтз а ть оквпа де локз де програма тревзїнчїоась, вїз актв а о есптє аїчї днпь кьт маї ла вале сє вєдє.

„Скрїєреа ачєаста се ва дншгїрї дн позь єпоче саз перїоадє:

„Чєа дїнгїтз єпокь ва кзпрїнде тот чєєа че се ва гьсі дн Исторїє деспре попарєлє, че аз локвїт ачєстє тьржтє дн вєкїтє ши маї днїнтє де Дачї.

„Дєспре Дачї, орїцінеа, лїтвз ши овїчєїзрїлє лор; рєсвєлєлє че аз авт ачєштїа кз пдїїлє, карє аз врт сї рьспїнгъ днпь вєтрєлє лор, ши п'вълї-рїлє лор асїпра алгор нациї пжлз ла Romani;

А 2-а єпокь ва кзпрїнде рєсвєлєлє Романїлор кз Дачїї, ставїлїреа ши домінація лор пжлз ла Аврєліан ши пьрїсїреа цєрїї де кьтрє дншїї;

„А 3-а єпокь се ва днгїнде дєлз днчєтареа домінаціє Romanїлор пжлз ла Pads Negrз;

„А 4-а дєлз Pads Negrз пжлз ла Mixaїз вїтєазлз;

„А 5-а дєлз Mixaїз вїтєазлз пжлз ла а трєїа домініє а лвї Константїн Маврокордат аулз 1740;

„А 6-а дєлз Константїн Маврокордат пжлз ла Grїgorїє Gїка 1822;

„А 7-а дєлз Grїgorїє Gїка пжлз ла рєволє-діа дїн аулз 1848;

„А 8-а дєлз рєволєдіа дїн аулз 1848 пжлз ла сфжрїтзл рьсвєлєлзї де асгзї; ши

А 9-а епохъ в кърпінде статистика дърји не времеа дн каре се ва съвърши ачаестъ Исторіе; Исторіа вісеричіі ромъне дела пропагараеа кристіанізмълаі дн принципате ижнъ дн тѣмъла пострѣ; ші Исторіа лігературеі ромънешті, фортараеа лімбеі ромъне, че се ворвеште дн тоате провинціале локвѣте де Ромъни; скрііторіі ромъни некі ші поі, ші скріеріле лор дн просе ші дн поесіе пжнъ дн зілеле поестре.

„Де ші дн планъла джесемпартъ маі свѣс се вѣдъ лзате де вазъ евеніментеле челе маі іпор-танте але принципатълаі дърји Ромънешті; джсѣ ачестъ преміѣ фіінд джгокмітѣ пентрѣ о дескриере історікъ а джтреціі пажіі ромънешті, Асторъла, дн десетъра історікъ, ва джгріціі ка съ грънезе ла фіекаре епохъ, джнъ методъла сіхроністік ші дж-тжшплъріле челе маі джсепнате але Ромънилор локвѣторіі дн Молдавіа, Трансілваніа, Бугаріа, Банат ші айвреа.

„Асторъла се ласъ словодъ а да ачестеі скріері чеа маі mare джтіндере ші десволтаре че ва воі; тревзе джсѣ съ кжпоаскъ, къ ка о Исторіе а знеі пажіі джтреціі, се чере неапърат съ фіе волъ-жіноасъ ші мѣлт маі джтінсѣ дескъ тоате челе пжнъ авжт, потривіт къ лжтіна че се аптеаптъ съ ръверсе о асеменеа парте асжпра ачестѣі по-поя.

„Сволетъла ші віаца Исторіеі фіінд адевърла, поменіта скріере ва фіі джтетеіатъ не ачеста фъръ пъртвїре саз патімъ; ші де ші чеі маі мѣлді, дн чеі че аз жвкатъ о роль оарекжт маі джсепнать дн ачаестъ дн зртъ епохъ, сжлт джкъ дн віацъ; джсѣ опініа фіінд дждестъла де декларатъ, Асторъла ва пжтеа фаче о критікъ дреаптъ асжпра фіекъ-рвіа; саз, джшїржнд пжмаі фаптеле дн зрта ші шїрълъ лор, фіекаре ва пжтеа десволта лесне аде-върълъ.

„Асторъла ва свѣдінеа неапърат маїестатеа кжтелор, ва респекта асторїтатеа гъвернелор ші ва пжзі деченца кжвенітъ опінілор ші персоане-лор, чел маі прїїнціосъ ші сігърълъ вестжштъ, че се кжвіне знеі асемінеа серїі скріері.

„Лїмва ромънъ фіінд дестъла дѣ джавздітъ, Асторъла се ва сілі а джтревзїнда зпъ стїлз кж-ратъ ші кжрентъ; іар ла джтжшпларе де ліпсѣ ва алерга фїреште ла адевърата пжтъ, ромънїндъ латїнізмъла ші ферїндъсе де ор че алтъ фелъ де ідіотїзмъ стърїнъ.

„Поменіта скріере се ва фаче дн кжрѣз де

патрѣ ані, сокотїтѣ дела 1. Іанваріе 1856, ші конкжрѣнціі вор фіі даторї а депъне манъскріптеле лор ла скажпъла епіскопеск ал вісеричіі дрептъкре-дїнчіосе рѣсърїтене дн Ардеал чел мѣлт пжнъ ла 1. Іан. 1860, ка дн кжрѣл челор дїнжїл патрѣ лжні але ачелзі апъ, адекъ дела 1. Іанваріе пжнъ ла 23. Априліе, епока хотържтъ пентрѣ дечерпареа премїѣлаі, съ се черчетезе ачеле манъскріпте де кьтре зпъ комїтетъ пжмітѣ джтръадїос пентрѣ ачестеа, а кжрвіа мажорїтате ва хотърж десъ-вжршїт дечерпареа, ші се ва да премїѣла ачелзіа, а кжрвіа лжкжраре се ва гъсі маі вжпъ.

„Метвріі ачестѣі комїтетъ се вор алеџе де свѣжджсепнатьла ла време, ші се вор аджпа ла Хертманстат (Сїбіїл) съв прешедїнда Екселеодїеі Сале преа соїндїтълаі пърїнте Епіскопъ дїежсан ал вісеричіі дрептъ-кредїнчіосъ рѣсърїтене дн Ардеал, комѣндаторъ ел стърлвчїтълаі ordїн австриак леополдїнъ ші сфетнїкъ дн лжнтрѣ де статъ ал Маїестъдїі Сале чесаро-реџенгі Апостолїче, Домънълъ Andreїѣ Баронъ Шагъпа.

„Дареа поменїтълаі премїѣ пж се ва пжтеа амжпа. чї се ва да неапърат ла поменїта епохъ (дака пжтъръла конкжрѣнцілор ва фіі чел пжїнъ де треї) пентрѣ скріереа че 'се ва гъсі маі вжпъ, ші дака дн непорочїре с'ар аола а фіі тоате ачеле скріері медїокре; іар фіінд маі мїкъ де треї пж-търъла конкжрѣнцілор, атжчї се ва презлпціі пент-трѣ а доа епохъ

„Ачестеа карте се ва тіпърї дн Сїбіїл. Чеса че се атїнџе де лігерїле че се вор джтревзїнда, де лжкълъ тіпарълаі, де формат, Асторъла се ва конформа гъсіреї къ кале а маі свѣс поменїтълаі комїтетъ.

„Премїѣла се ва да джтрѣгъ де зпа тіе флорїні адїнтъ свѣт зпа ші сігъра кїезъшїре дн партеа челзі челъ ва довжнді, ка съ деа адекъ доеспрезече есемпларе тіпърїте гратїе, дн каре треї ла вівлїотечїле пжлїче дн Ардеал, треї ла челе дн Молдавіа, патрѣ кжте доъ ла mareа ші мїка Ромъніе, ші дое ла вівлїотека Росетї; іар інтересъла (кажъта) сжтелор депъсе де свѣт дж-сепнатьла дел депъпереа лор ші пжпъ ла дечер-пареа премїѣлаі, се ва джтревзїнда тот дж-тр'ачестеа джпъ гъсіреа са къ кале атжчї.

„Свѣжджсепнатьла, дорїнд а джлесні дн тоате мїжлоачеле сале ачестъ лжкжраре, се маі дждатореазъ ла челе зртътоаре:

1. Дака ачестеа скріере ва фіі джпъ десъвжр

шійтъ съ плакъ, съ маі деа Авторълі адіі
тіні сѣе флоріні ардіна, ка о гратіфікаціе;

2. Дака ва фі къ приміреа Авторълі, съ дн-
леснеаскъ ачествіа спеселе тіаріалі, каре съ се
скоадъ дѣпъ ачееа дін възареа челор дінтіа
есемпларе; іар фолосва че ва еші дн зрмъ пре-
квм ші дрептъа де Авторъ, съ рѣше апърареа
пе сеата ачелвіа;

3. Съ тріміцъ ла сказнѣа епископескъ дін
Сівіа, пе лѣпгъ зпъ пѣтъръ де Автори бісантіні,
маі тѣлте алте опере веки ші позе, че аре дн ві-
бліотека са ші каре трактъ деспре історіа ачестеі
църі, преквм ші зпъ пірѣ пе маі тѣлді ані де
журнале ші вѣлетіне пѣвліче ромѣненті тіпъріте
днтр' ачестъ капіталъ;

4. Съ кѣшпере орі кѣте алте кърці вор ма
еші ла лѣмнѣ дн кърсѣа ачестві тімпѣ деспре
Ромѣніа дн орі че лѣмнѣ, ші съ ле тріміцъ тот
аколо;

5. Съ тріміцъ асемenea ла време о тавлъ де
статістикъ а църі алкѣтвѣтѣ де днсѣші, преквм
ші ор каре алте асемenea поте ва маі пѣтеа кѣ-
деце;

6. Съ се факъ апелъ ла тоате персоанеле де
паціа ромѣнъ кѣпоскѣте де стѣдіоце ші съ се
інвіте, ка де пѣ вор воі съ конкѣрезе днсѣші, съ
віневоіаскъ а тріміте ла поменітъа сказнѣ епіс-
копескъ потеле ші днсѣшпѣрле, че фікаре Ромѣнъ
зрмеазъ съ аівъ кѣлесе деспре історіа паціеі сале,
преквм ва тріміте ші днсѣші, каре ачесте тоате
маі сѣс поменіте матеріалѣрї съ стеа аколо пѣпъ
ла дечерпареа преміалі, словоде а фі консѣлатате
де тодіі конкѣренціі. ші каре дѣпъ съвършіреа
ачестеі треваінде, се вор днгоарче іаршї ла ві-
бліотека Росеті, че есте дестінатъ а рѣмѣнеа
пѣвлікъ, іар челе стрѣне се вор трімете днапоі
челор че леа датѣ, де кѣтва вор воі.

..Ла днѣштпларе де репосаре а свѣтднсѣт-
патѣлі маі днапте ее съвършіреа ачестеі лѣкърї,
челе маі сѣсз поменіте се вор днделіні днток-
маі де кѣтре есекторїі тестаментарї аї сѣі.

„Екселенциа Са адевъртъа патронъ ші пѣ-
рїнте ал Ромѣнілор, преа сѣінцітъа Епископъ ал
Ардевалі маі сѣс лѣдатѣа Домнъ Андреіа
Баронъа де Шагъна, віневоіндъ а проміте прїн-
граі свѣтднсѣтпатѣлі днлесніреа тѣтѣрор тіжлоа-
челор сале днтр' ачестѣ, есте кѣ змїліндѣ рѣгатъ
ші днпѣтерніцітъ прїогр' ачестѣ актѣ де кѣтре
свѣтднсѣтпатѣа, ка съ деа ачестеі лѣкърї дїрек-

ція че ва соноті маі де фолосѣ днтрѣ днчепѣте
пѣпъ ла капѣтъа сї. —

Бѣкѣрешті, 3. Феврѣаріе 1856.

Хаці Карол Конте де Росеті, т. п.“

Редїжндѣне а фаче врезнѣ епкоміа ачесте
фапте дечероце, каре ворѣше сінгъръ тотъ че
аічі де ворѣтѣ, маі адазѣтеа аічі ші адресаре
D. Конте кѣ каре дескопери меніреа дарѣлі сѣс
поменітъ дн Ауріліе ап. трежѣтъ; ачееа сѣпъ дѣпъ
„Тел. Ром.“ аша:

Преміа пѣнтрѣ чеа маі възъ дескрїпціе
історікъ а Романіеі.

Тот отѣа фїнд датор а контрївї дн тоате
тіжлоачеле сале спре оноареа паціеі сале, віз ші
еа асѣзі ка съ пѣтеск о тікъ парте днтр' ачестѣ
сакрѣ трївѣт:

Інсгїтѣз зп преміа сѣвт пѣміре де преміа
Росеті де зна тіе, пѣтерѣ: 1,000 флоріні ардіна
ка съ се дее челві че ва фаче чеа маі възъ дес-
крїпціе історікъ а Романіеі, дѣпъ осевїта програмъ
че се ва пѣвліка.

Преміа Росеті се ва асігѣра ла Екселен-
ціа Са Сѣетпїкъа дн лѣптрѣ ал Маїестатеі Сале
апостоліче, ші Комендатор ал стрѣлѣчїтъа іордїн
Леополдїн, Преа Сѣінціа Са Епископъа діечев-
ал вісерїчеі дрепт крїдїнціоасе греко-ресѣрїтене
дн Ардеал, Андеіа Баронъа де Шагъна, ші се
ва да ла време челві че'а ва мерїта. —

А. П. Хаці Карол Конте
де Росеті.

N. 1. 1855 Ауріліе 23. Бѣкѣрешті.

(„Din Телег. Роман.“)

ВАКАНЦІА ДЕ ЛА 1842.

Дн меморїа рѣносатеі Бѣпїкъ-ті, шоартъ ла
6. Іан 1844.

I.

Ші весел, фоарте весел, а касъ еа сосїсетѣ
Дѣпъ зп дрѣм грѣз, лѣпг;
Ера зп ап апроане де кѣнд еа пѣрѣсїсетѣ
Орашѣа Кѣмпѣлѣнѣа

*) Дн Класа IV Ъманіоре.

Дн о зі преа Фрѣмоасъ де кѣт вѣар Бонапарте
 Ерам маі Фортѣпат,
 Ши арѣтам Тѣкѣдеі патрѣ кѣзѣні ш'о карте
 Че Водѣ 'мі а Фост дат*)

О дѣлче сѣрѣтаре не Фрѣлгеа теачеа лѣнѣ
 Тѣкѣдѣ ашезѣ;
 Ши лакрѣме Фервѣнте а лѣі Фадѣ сенѣнѣ
 Атѣнѣа іпнѣндѣ.

Іар Маіка лѣнгѣ міне сѣлта де вѣкѣрѣ;
 Зѣчеа: „о Фѣіѣ іѣвѣт,
 „Дѣтѣа теа одраслѣ. мі дѣлче Ферѣчѣре,
 „Сѣ Фѣі вѣлагословѣт!

„Dea die Домнѣа зѣле, порок шѣ мѣнте тѣлѣтѣ;
 „Ферѣче а те ведеа;
 „D'ачеаа, Мѣкѣлѣдѣ, поваѣа меа аскѣлѣтѣ;
 „Дн тоатѣ вѣаѣа та,

„Сѣ аѣвѣ театѣ де Домнѣа; ла орѣ че нас дн лѣше
 Ла ел сѣ те гѣндѣштѣ;
 „Де вѣреі ва сѣ 'шведѣі карте, сѣ Фѣі іѣвѣт де лѣше,
 „Ферѣче сѣ тѣрѣштѣ!

„Кѣчѣ чѣла че се тѣме де Домнѣа рѣѣ не Фачѣ,
 „Тѣрѣштѣ лѣнѣштѣ;
 „Не орѣ-че іѣвѣе тѣжѣа дн азр се преФачѣ;
 „Ши е преа Ферѣчѣт!

„Тѣ везі вѣне, Мѣкѣлѣдѣ, кѣ тат' тѣѣ мошѣі п'аре
 „Сѣ зѣчѣ „Ез сѣлѣт вогат“;
 „Мошѣеа та е картеа . . . Сѣіаѣдѣ шѣ рѣѣдѣре!
 „Сѣ Фѣі ла тоѣі пѣлат.

„Рѣгат-ам не Madonna кѣ лакрѣме Фервѣнте
 „(Ши еа м'а азѣт!)
 „Сѣ ам доі вонѣі пѣтаі . . . Черѣскѣле пѣрѣпѣте,
 „Ах! тѣлѣт тѣ м'аі іѣвѣт!“

Сѣспѣнѣ і' кѣрта ворѣа . . . Ши вѣна Мѣкѣлѣдѣ
 Ла чер окѣі 'вѣлѣа;
 Ши тѣѣ стрѣлѣеа не снѣі' ка не о порѣтѣвѣдѣ;
 Іар не пѣлѣнѣеам кѣ еа!..

II.

Апоі венѣ шѣ Бѣна, преа сѣлѣпта теа Бѣнѣкѣ;
 Іар еа кѣнд м'а вѣзѣт,
 Дѣмі зѣсе сѣрѣзѣндѣ: „Бѣне аі венѣг. Костѣкѣ!
 „Че тѣре с'а Фѣкѣт!!!.

— Сѣ пѣ'мі деокѣ вѣіатѣ, „рѣспѣнсе Бѣнеі Маіка,
 Кѣ'н окѣі д'амор пѣтѣрѣнс.
 „D'авѣа л'а вѣзѣт Мама!!!. Іар тѣта, вѣнѣл тѣкѣ,
 Бѣнѣкѣі а рѣспѣнс:

— Те роѣ сѣ'і даі, Мѣкѣлѣдѣ, преа вѣне-кѣзѣлѣтаре;
 „Аст ан дн Бѣкѣрѣштѣі,
 „А тѣре вѣне кѣ картеа, авѣ вѣлѣ пѣртаре;
 „Мерѣтѣ сѣ'л іѣвѣштѣі.“

— Да че атѣта карте? рѣспѣнсе а теа Бѣнѣкѣ,
 „Че атѣтеа 'тѣвѣлѣтѣрѣі?
 „Ка кѣт о сѣ'л Фак Іпопѣ . . . О! драѣл тѣѣ Костѣкѣ,
 „Сѣлѣт тоатѣ сѣкѣтѣрѣі . . .

„Кѣ, зѣѣ! пѣрѣндѣі поштѣрѣі пѣ маі пѣіѣзѣрѣ карте,
 „Ши че вѣне тѣрѣзѣ!
 „Домнѣа атѣнѣчѣ Фрѣдѣе, іѣзѣре мі дрепѣтѣе,
 „Ши тоѣі зѣнѣі ераѣ. . . .

„Тѣрѣіѣ сѣ'мі вѣзѣ окѣі о лѣше мѣнѣноасѣ
 „Ши пѣлѣнѣ де невоі!
 „Че лѣше ера одатѣ, вогатѣ мі воіоасѣ!
 „Че времѣ ам гѣстѣат поі!

Аскѣлѣтѣ-тѣ, Костѣкѣ, іа лѣсѣ зѣѣ! а карте,
 „Ши аѣд' сѣ те 'нѣсѣрѣт:
 „Din старѣа пѣрѣпѣтеасѣ сѣ'дѣі Фак тѣт' тѣѣ парѣе;
 „Ши сѣ не вѣкѣрѣшт!..“

— Да еѣ не зѣк тог асѣел? Ши чѣне тѣѣ аскѣлѣтѣ?“
 Мѣкѣлѣдѣ дѣ зѣчеа.
 — Кѣт а сѣлѣвѣтѣ вѣіатѣ!!! Че атѣта карте тѣлѣтѣ?
 „Дѣлче інѣма теа,

„Апѣкѣ-те де тѣлѣкѣ, де сѣлѣпта арѣтѣрѣ,
 „Сѣ Фачѣ ла вѣпѣ тѣреѣ,
 „Сѣ Фѣі рошѣ ка сѣекѣла . . . Че атѣта 'тѣвѣлѣ-
 тѣрѣ? . . .
 „Дѣштѣгѣрѣкѣд' аа тѣѣ,

„Ла че о съї фолосіаскъ атътеа лимві стрейне?
„О съл фачі Драгоман? ... —

„Костікъ, п'арътъръ! Съ фії Domn, тъ, пе тіне;
„Ші съ гъсті дълчі плъчери... —

III.

„С'аз дъс тіпніі ачеіа, зічеа ал тез пърінте,
„Кънд чела че штіа
„Псалтіреа, Октоїхъл, ера воіер къ тіпте,
„Ші Бан Маре ера.

„Азі зіте, татъ соавръ, де ла Ромън се чере...
„Маі тълт, маі тълт чева;
„Къ картеа капещі астъзі оноаре ші авере,
„Ші орі чеї къста.

„Каотанеле ші слъжба, сънт тоате секътъръ,
„Кънд тіпділе ліпсеск. : .
„Пентръ Костън маі възпъ е съфта 'твъцътъръ,
„Аша ез сокотеск.

„Ез дмі къпоск копільл: ел аре аплекаре
„Ла карте ші ла скрісъ;
„Дтвацъ дар, Костікъ: къчі картеа е о старе
„Че пз своаръ на вісз.

„О възпъ 'твъцътъръ, торала чеа крештіпъ,
„Дитръ зп въз фіреск,
„Е о котоаръ сакръ, котоаръ, зік, дівіпъ;
„Е аоръл череск.

„Ръціпа пз дл стрікъ, ші фъріі пз дл фъръ
„Пачест метал фрътос;
„Е съпнтъ, е богатъ череаска 'твъцътъръ!
„Аша зіче Хрістос.

„D'o вреа Domnъл, Мъкъцъл, ез ам дегънд а фаче
„Пе фійз тез къртърар.“

Въліва ді ръспънсе, къчі пзї венеа а таче:
— „Маі віне кожокар . . .

„Ън мештешъг маі віне, о драгъл тез Костікъ,
„Маі фолосіт тъ ешті!
„Де кът къ картеа ачеа, че есте зп: німікъ...“
— Че дъцелент ворешті!

Ръспънсе оаре-каре „къ лимва чеа гречеаскъ,
„Че 'твъцъ де зече ані,
„Къ лимва чеа петреаскъ, къ лимва францозеаскъ,
„Ла патръзечі де ані,

„Дп върста аста, зіте, фъръ о тошіоаръ,
„Де фоаме аші тврі;
„Де п'аші авеа тошіе (де ші есте тікшоаръ)
„Къ лімвеле-аші пері.

„Вр'о патръ мії де съандіхі дъкіде і дп тошіе...
„Дп патръ ані съ везі
„Кън тоді те 'твръдішеазъ, ші чінсте дді фъ
„Атвъчі о съ тъ крезі.“

— Сънт тоате адевърте! ръспънде ал тез пъ
ріате;
„Дар тревзіа ачеаста къ онт ані маі пайнте;
„Акъм . . . е преа тързіл!

Авънд порок ші тіпте, веі фаче възпъ старе;
— Веі фі преа ферічїт!
„Ла спъне'ші, тъ, Костаке, ла че аі аплекаре?
— Ла карте! — С'а съършіт!

1850. С . . . .

(Арпа. Романъ.